

3 בינואר 2018

לכבוד
חה"כ אופיר אקוניס,
שר המדע והטכנולוגיה
בפקס': 02-5811613

הנדון: פגיעה בשוויון ובכבוד של תלמידות בתכנית החניכות בלימודי מדעים

אנו פונים אליך בבקשה כי יבוטל לאלתר התנאי בהסכם ההתקשרות של המשרד עם מוסדות אקדמיים להפעלת תכנית החונכות במדעים, לפיו חניכת תלמידות תיכון המשתתפות בפרויקט תתבצע רק על ידי סטודנטיות נשים. תנאי זה מצמצם ומגביל את היצע החונכים לתיכוניםטיות, פוגע בחופש הבחירה המקצועי שלהן, מסמן כל אינטראקציה בין המינים כטומנת בחובה סכנה פוטנציאלית, פוגע בזכותן לשוויון ולכבוד וסותר את איסור ההפליה על רקע זהות מגדרית המעוגן בחוק זכויות התלמיד, התשס"א-2000. תנאי פסול זה אף מפלה סטודנטים גברים שלא יהיו זכאים למלגה שמציע המשרד אם ינחו תלמידות. בשל כל אלה, דינו להתבטל.

1. הפרויקט שהשיק משרד המדע והטכנולוגיה לקידום החינוך המדעי בקרב תיכוניםטים הוא פרויקט חשוב. מקריאת תיאורו באתר המשרד עולה, כי מדובר בתכנית חונכות מצוינת, שמיועדת לתלמידי הכתות הגבוהות המבצעים עבודת חקר במדעים, לתלמידי כתות ח'ט' וכן לתלמידים במכללות קדם אקדמיות. החונכות, קובע אתר המשרד, תתבצע "ברמה מדעית גבוהה, בעלת פוטנציאל להעשיר את עולמו של החניך בתחומי המדע והטכנולוגיה, לסייע לו בלימודיו ולהובילו להישגים". תמורת 120 שעות הנחיה, בעיקרה קבוצתית, יקבלו הסטודנטים והסטודנטיות החונכים מלגה בסך 9,000 ש"י.

2. עם זאת, על התכנית מעיב התנאי המופיע בסעיף 4.5.4 למסמך, ואשר מפרט את האופן בו תתבצע החונכות. סעיף זה קובע, כי "חניכת חניכות תתבצע רק באמצעות סטודנטיות חונכות". זהו תנאי פסול ובלתי חוקי שדינו בטלות, ונפרט:

3. בחירתן של תיכוניםטיות במנחים לעבודת גמר, או בהעשרה בתחומים מדעיים שונים, אינה יכולה להיות תלויה מגדר. זוהי בחירה מקצועית, המתבצעת בהתאם לתחומי העניין שלהן, נטיות לבן וכישוריהן. אין כל קשר בין מיין של התלמידות לבין תחומי הלימוד שבהם הן בוחרות להעמיק. כל הגבלה בלתי רלבנטית ולא עניינית על בחירותיהן - כמו זו שהטיל עכשיו המשרד - מצמצמת את ההיצע המקצועי הפתוח בפניהן, פוגעת בחופש הבחירה שלהן, וחותרת תחת זכותן החוקתית לשוויון ולכבוד.

4. יתרה מכך. האיסור שהטיל המשרד על חניכת תלמידות תיכון על ידי סטודנטים גברים משדר מסר בוטה, לפיו כל מפגש בין המינים טומן בחובו סכנה פוטנציאלית. זהו מסר הרסני, אנטי חינוכי במהותו, המתמקד בזהותן המינית והמגדרית של התלמידות, מציבה בראש מאפייניהן ומתייג אותן כבעלות פוטנציאל לחולל, או למצער להיקלע, לפורענות מינית. מסר זה פסול בכל

היבט שלו, והוא חמור במיוחד כשהוא מכתוב דפוס תניכה בתכנית שעניינה חינוך מדעי, תכנית שחייבת להציב בבסיסה את תחומי העניין של התלמידות ולא את המבנה הכרומוזומלי שלהן.

5. אם לא די באלה, הרי שתנאי זה מפלה אף סטודנטים גברים, אשר לא יוכלו להנחות תלמידות - גם אם אלה יבקשו את הנחייתם המקצועית בתחום שבו הם מתמחים - בשל כך שההנחה לא תזכה אותם במלגה. התנאי אף מעמיד את המוסדות האקדמיים שנקשרו עם המשרד במצב בו הם מפרים את חוק שוויון הזדמנויות בעבודה ואת חוק זכויות הסטודנט, וחושף אותם לסנקציה פלילית ולתביעות נזיקיות.

6. לא ברור לנו מה מקורו של תנאי פסול זה, ומהי ההנמקה לו. משרד החינוך, להשוואה, שבאחריותו ובסמכויותיו נכללות עבודות המחקר שמכינים תלמידי תיכון כחלק מהלימודים לבגרות, בהנחייתם של מרצים וסטודנטים באוניברסיטאות, אינו מציב דרישה תמוהה כזו. כל שלמדנו מהכתבה שהתפרסמה אתמול על הנושא ב-Ynet (יעל פרידסון), "לימודי מדעים במעבדות: רק סטודנטים יחנכו תלמידות", (2.1.2018) הוא שלתפיסת המשרד מדובר בהעצמה נשית של התלמידות, וברצון להציב להן מודלים לחיקוי בתחומי המדע. אין ספק שמדובר במטרות ראויות. אולם הדרך שבה בחר המשרד לממשן שגויה, הפוכה לתכלית הנטענת, ופוגעת אנושות בזכויותיהן החוקתיות של התלמידות.

7. יהיו נימוקי המשרד אשר יהיו, קשה לנתק מהלך אחרון זה מנחשולי ההפרדה המגדרית המכים בחברה הישראלית בעת האחרונה. ביטוייה הבולטים של הפרדה זו הם באקדמיה ובצבא, אך היא אינה נעצרת בהם ומחלחלת בבטחה לתחומים נוספים במרחב הציבורי (ובהם בתי לוויות, קורסים לנהיגה מונעת והכשרות בשירות המדינה). עתה, בשל התנאי הפסול, מגיעה ההפרדה הכפויה גם לבני הנוער בבתי הספר התיכוניים בישראל.

8. דומה כי אין מנוס מלהזכיר את המובן מאליו: שוויון הוא ערך חוקתי ושוויון בין המינים הוא מעקרונות היסוד במשפט הישראלי. יצירת מנגנון הפרדה בין המינים, כשההפרדה אינה עניינית לחלוטין בתחום בו היא נדרשת, ממש כמו במקרה שלפנינו, מקבעת אי שוויון, מנציחה הדרה, מתייגת נשים וגברים כאובייקטים מיניים, ומשרתת מבנה חברתי היררכי ודכאני. זו אינה העצמה, כפי שטען המשרד בדבריו לתקשורת, ובוודאי שאין זה המודל שראוי להציב בפני חוקרות ומדעניות העתיד.

אשר על כן אנו מבקשים כי התנאי האמור יבוטל לאלתר וכי הודעה על ביטולו תצא למוסדות האקדמיים שנקשרו עם משרד המדע והטכנולוגיה בהסכם החונכות.

נודה להתייחסותך המהירה.

בכבוד רב ובברכה,

טל חסין, עו"ד

העתק: מר נפתלי בנט, שר החינוך, בפקס': 02-5602246